

Slovenci pa Hohenwartov klub.

Bravo Vošnjakovci, le pripravljajte se, le vabite še druge polovičarske tovariše, da se zopet združijo z Vami! To bo „Heilsarmee“, rešilna armada v pravem pomenu besede! Grof K. Badeni uže računi na Vas in z Vami, kajti potrebni mu bode še bolj, nego odstopivši koalicijski vladi; število levičarjev se je skrčilo, in radi tega morajo toliko število dopolniti pa dr. Ferjančič in tovariši, ki so bili doslej v toli važni „opoziciji“. Takó oživi zopet stara koalicija za politiška vprašanja, če tudi ne bode imela prejšnjega imena, in nova vlada „nad strankami“ ne bode si belila glave, kedar bode treba reševati tiste točke, ki bodo nadalje vzdrževale duvalizem in ves protislovanski sistem. In vse to bode lepa zasluga slovenskih Hohenwartovcev, teh pristnih slovanskih zastopnikov!

Nobena skupina državnozbornskih poslancev ni na takó nizki stopinji občega spoštovanja, kakor ravno slovenska. Slovani povsod povprašujejo po vzrokih, zakaj da nimajo Slovenci boljših poslancev, zastopnikov, ki bi ne obračali svojega delovanja vedé ali nevedé proti slovanskim interesom, kakor to delajo uže dolgo dobo sedanji slovenski poslanci. Slovani se čudijo Slovencem toliko bolj, ko vidijo, da pri volitvah poprek ni med njimi takega terorizma, kakoršen se vrši n. pr. v Galiciji nasproti maloruskemu narodu. Slovence bi mogli poslati v državni zbor nezavisnih, odločnih, slovanskih mislečih móž, ki bi poštevali sedanjost, a tudi bodočnost in zajedno čast narodovo. Slovani ne morejo umeti, kakó morejo slovenski zastopniki omejiti se na zgolj oportunistiško in separatistiško delovanje, ko vendar vedó, da brez zvez z drugimi avstrijskimi Slovani ni rešitve za šibki slovanski narod; Slovani se čudijo predrznosti slovanskih poslancev, ki z jedne strani beračijo za glasove pri ostalih skupinah slovanskih, z druge strani pa puščajo na cedilu iste skupine in se niti ne brigajo za načela, katera bi vse slovanske skupine vezale za skupne cilje in združeno delovanje v državnem zboru.

Vse kaže, da različna dejstva, ki so se vršila proti negospodovalnim slovanskim narodom, ne poboljšajo slovenskih poslancev. Ti niti ne sanjajo o skupnem protislovanskem sistemu, in ravno sedaj, ko ima nastopiti nova vlada za vzdrževanje tega sistema, spodbujajo Vošnjakovci dosedanjo „opozicijsko“ Ferjančičevo skupino in še druge jugoslovanske zastopnike v Hohenwartov klub, da bi vsi ti kot zanesljiva hrabra „rešilna vojska“ pomagali izvršiti program nove protislovanske vlade. No, dr. Ferjančiča in tovarišev niti vabiti ni treba posebe;

saj je ta „opozicijska“ frakcija sama jasno in glasno naznanila gr. Hohenwartu, da pride moment, ko se zateče v naročje in pod firmo tega državnika. Srečni Slovenci! Toliko ste mogočni in čislani, da Vas Poljaki daleč na severu vpoštevajo za svoje potrebe in namere; toliko veljate, da vsak Vaših državnozbornskih zastopnikov, če tudi ni kapitalist, velja za jednega, če tudi milijonarskega, iz svojega kluba izstopivšega nemškoliberalnega levičarja. To je uže nekaj, zato pa p.jde tudi pod novo vlado vse gladko.

Kar se dostaje cislitavskih vprašanj, se volilna reforma odloži, dokler ne pride pod streho nova pogodba z Ogersko. Slovenski veljaki Hohenwartovega kluba bodo se ve da s tem zadovoljni; saj so kazali vesele obraze in oduševljenje še tedaj, ko je njih načelnik gr. Hohenwart pokopal Taaffejev voilni načrt. Za izvršenje narodne enakopravnosti pod Badenijevo vlado ne bode časa, saj se bode mudilo, da se dožene pogodba z Ogersko. Tudi ta točka ne razbela glav slovanskih velikih politikov, ki kljubu tej velikosti ne morejo ostati brez tujega načelnštva. Da se nova vlada ne bo mogla brigati za povrnjenje verske šole, zato bodo skrbeli sosebno nemški levičarji, a oni so Klunovi varovanci, in radi tega se ne bodo jezili ne on, ne njegovi tovariši prve vrste ali stareji stalni in zvesti gardisti.

Brez pomisleka torej stopijo tovariši M. Vošnjaka, Kluna in Ferjančiča ne v boj, temveč v zabavno razpravljanje pogodbe z Ogersko. Hej, to bode radost! Nemški konservativci, torej sedanji in bodoči tovariši skupne slovenske „rešilne armade“ bodo pritrdjevali nasproti opoziciji in dokazom poljskega in češkega plemstva in še ostale nemške združene levice, da duvalizem je skupnodržavna potreba ali, kakor se je nekoč izazil organ našega zunanjega ministerstva, da je še bolj pripraven za utrjenje celokupne monarhije, nego pa jednotno cesarstvo stare oblike. Nemški nacionaleci so bili pred malo dnevi toliko neprevidni, da so izpovedali, da duvalizem so bili vstvarili sosebno v interesu nemške narodnosti, da pa so se varali, kakor kaže dosedanji blizo tridesetletni razvoj našega cesarstva. Ne vemo, ali skupna garda slovanskih drž. poslancev veruje v to izpoved, dasi je jeden ali še večkrat dr. Gregorec dokazoval to britko, po dejstvih jako očrtno resnico. Slovenska rešilna armada se toliko manj briga za obstanek ali neobstanek duvalistiške oblike in torej za tlačenje ali netlačenje nemadžarskih narodnostij na Ogerskem, ko še s cislitavskimi Slovani ni postopala nikdar skupno v načelnih in odločilnih vprašanjih. Ta specifična slovenska armada v drž.

zboru poišče zastopnike ostalih Slovanov le tedaj, kedar potrebuje njih glasov za kako Celje ali še manjše malenkosti. Drugače so jej n. pr. Mladočehi še manj važni, nego nemški krščanski socialisti, in to je le dosledno, kajti zavezniki nemških levičarjev ne morejo hoditi zajedno s slovanskimi skupinami. Da vsled duvalistiške oblike odločujejo tu Poljaki, tam Madjari v protislovanskem smislu, kaj je to mari slovenski rešilni armadi!

Nemški konservativci uže prorokujejo, da se ne dá mnogo opraviiti za izpremembo dosedanje kvote, ki znaša za Ogersko le poprečnih 30 odstotkov za skupne potrebe. Kdo ukazuje, da se ne da nič zboljšati na to stran? Zavisno je vendar mnogo od glasovanja tostranskih državnih zbornic, a če je tu uže a priori zbornica poslancev sestavljena tako, da odobri vse, kar predloži vlada, potem seveda ostane tudi dosedanja krivična kvota neizpremenjena. Tu pa je vprašanje do slovenske garde umestno: Kako more ona s pomočjo Hohenwartovega kluba udeležiti se pritrjenja nasproti stari kvoti? Slovenski poslanci, ko bi poštevali samo te zadače, ki jih čakajo nasproti obnovljenju pogodbe z Ogersko, morali bi se daleč proč držati od Hohenwartovega kluba, ne pa razglašati, da se „opozicijski“ odlomek povrne v klub konservativcev. Tudi Klub in tovariši bi bili dolžni ne ostati v Hohenw. klubu, temveč uže radi tega stopiti iz njega. Saj vedo, da obnovenje pogodbe z Ogersko se izvrši s pritrjenjem konservativnega kluba, kakor se reši vsako drugo važno političko vprašanje. Cesarstvo naše ima stare dolgove, ki so se za skupne potrebe napravili še pred duvalizmom. Obresti teh dolgov poplačuje le naša polovina; to bi se moralo popraviti, a tudi tu bodo Hohenwartovci nemški in slovenski pritrjevali staremu razmerju. Naši kmetje pa izpredvidijo iz tega, kake zagovornike imajo v svojih poslancih tudi v gospodarskem pogledu. Kaj pomaga, če se potegujejo za kako gospodarsko mrvico, ko pa glasujejo za milijone, od katerih pripadajo razmerno znatni deleži tudi na posredne in neposredne davke tudi slovenskega kmeta in težaka! Kaj pomaga na shodih volilcev govoriti, da bi moralo biti tako pa tako, v tem ko isti govorniki vzdržujejo sistem in s tem to, da ostaje vse pri starem in pri dosedanjih, od leta do leta povečujočih se bremenih!

Pri razpravi o pogodbi z Ogersko bodo kritikovali tudi osnovo in delovanje avstro-ogerske banke. Ali bodo mogli pristaši Hohenw. kluba povoljno postaviti se na noge nasproti privilegijem, ki jih ima ta banka? Koliko milijonov dobička je uže pogoltnila ta banka, ki bi pri drugi zasnovi odpadali celokupni monarhiji in s tem skupnemu naseljenju na korist in v polajšanje javnih bremen! Nasproti vsem takim državnogospodarskim vprašanjem pa bodo slovenski poslanci, ki so v Hohenw. klubu, ali ki stopijo zopet vanj, do cela onemogli. Nasprotno, oni bodo služili kot svedoki, kot stafaža na zunaj, da tudi slovanski narodi pritrjujejo pogodbi z Ogersko in s tem vsemu protislovanskemu sistemu.

Ko bi pa slovenski zastopniki izstopili iz Hohenw. kluba, oziroma ne vrnili se vanj, bi z moralnim vplivom sodelovali na oslavljenju sedanjega državnopravnega razmerja med obema polovinama cesarstva in zajedno na izpodkopavanje protislovanskega sistema, ki zaprečuje, da se ne more pravilno in celotno izvršiti narodna enakopravnost ne tu, ne tam.

Hohenwartov klub je po takim pri sedanjem položanju pravi protislovanski klub, na kateri se opira protislovanski

sistem v cislitavski polovini, in kateri bode poštevala tudi nova vlada pri obnovljenju pogodbe z Ogersko. Brez Hohenw. kluba bi grof K. Badeni ne mogel sestaviti po svojih mislih in načrtih novega ministerstva; dobri volji skrčene nemške združene levice in poljskega „kola“ bi izostala neizogibno potrebna pomoč, in grof Badeni bi si moral poiskati drugih zaveznikov ali pa odstopiti od svojega zvanja in svojih, menda uže utrjenih namer. V takem slučaju bi utegnil nastati celó preobrat gledé na sestavo ministerstev, kakor gledé na poštevanje dosedanjih strank. Stati „nad strankami“ bi dobilo tudi pri vladi drug pomen. Tako bi začela vsaj v cislitavski polovini relativno nova doba, in to bi zboljšalo položanje vsem negospodovalnim slovanskim narodnostim. Da, še ko bi samo slovenska rešilna armada, torej v skupnosti odrekla gr. Hohenwartu svojo pomoč: še tedaj bi moral grof Badeni predrugačiti svoje načre, in to toliko bolj, ko bi zgled slovenskih oportunistov vlekel za seboj tudi frakcije drugih slovanskih narodnostij.

Vsekakor je torej Hohenwartov klub najopasniji klub nasproti negospodovalnim narodnostim, največa zapreka vsakega preobrata na boljše. Ne da bi imel sam na sebi ta klub toliko hude lastnosti, temveč nevaren je najbolj radi pomoči, ki jo daje rad ali nerad drugim protislovanskim skupinam drž. zbora. In tak klub priporočajo Vošnjakovi v tem kritičnem položanju, in razglašajo dr. Ferjančič, da se on in njegovi tovariši hočejo kar najozje približati temu klubu? Taka politika se sama najhujše obsoja, in slovenski narod je vreden največjega pomilovanja, če nima boljših poslancev ali vsaj sreče, da bi ti krenili na pravo pot. Postani usoda slovenskemu narodu milejša tudi na to važno stran!

Bez naslova.

Njega kudim, ino koji štuje,	Mir na zemlji mnogi zovu rajem,
Svoje jadan pred svijetom psuje.	Gladu, žedji, jadu, biedi krajem.
Hvalim njega, koji dikom sebi	Drugi, opet, sciene, da bez rata
Smatra svoje, ino psovó ne bi.	Neće doći ljudem doba zlata.
Ali, brate, što ti stresa grudi,	Troje braće, a gospodar jedan,
Mudrujući glava neka sudi.	Onaj, brate, koji više vriedan:
I mudraci štono učić zборе,	Il je bolje, svak da sebi vlada,
Žalibože, laža biti more.	Ma da s toga samo trpi, strada?
Borio se Marko trista ljeta:	Ah, za narod težke biju boje
Da l' mu borba bješe svaka sveta?	Vrli vodje: znadu l', narod što je?
Zvezdu zlatu diete malo gleda,	Jedno narod, drugo su plemena,
Plače, jere mu je majka ne da.	Složit će ih ljeta i vremena...
Djeva mlada britke suze lije,	Misli, misli i razmišljaj, brate,
Jer je neće, koji za nju nije.	E da sine sunce sreće zlate!
Snivó cigan, da ga gospa ljubi	Misli, misli, onda teke radi —
Ter u jutro jadan sebe ubi	Crtaj, riši, onda teke gradi —
Za slobodu momak sve je dao,	Misli, misli i na stibe ove,
Sa slobode jadan u grob pao.	Bit će tebi plaćom pjesme nove.

Dr. A. pl. Budisvoj.

„Veliki“.

„Veliki“ naši možje Odcvela devica tako
— Kdo verjel bi nam to — Boji se za svojo lepoto.
Veliko in hudo skrbé, Nam — kaj nam ljudje poreko
Da jih ne bi zatemnil nikdo. Za našo otročjo slepoto?

„Veliki“ slovanski možje Res, mali so taki ljudje,
Slavo sebi pojo, Ki jih slavica lastna slepi,
Hudo pa se vedno bojé, A luči se druge bojé,
Da bi préveč ne svetil se kdo. Kakor sova se solnce boji.

—st—

Budučnost.

Što je bilo, to je svima znato, Pomnim gledom, brate, pazi na to,
Što li jeste, motriti se dađe; Što li ini, što li tvoji rade:
Što će biti, znati je li dato, Tromu blato, hrabru bit će zlato,
Težke brige, ponajlepše nade? Liepo, mudro biele uče brade.

Ali što će bezbroj od junaka, Ali često, što te stalo muke,
Gdje junakom vrla vodje nima? Tak u štetu tebi, drugim, svima:
U junaka puno vriedi šaka; Misli, umu klanjajte se, ruke!

Dr. A. pl. Budisvoj.

Dunajsko pismo.

VII.

Srčno pozdravljeni, g. urednik, na Dunajskih tleh! Nisem si mislil, da se naše pismeno občevanje spremi v ustno. Veselim se, da ima naša „kolonija“ novega člana. Nas je vendar precej Slovencev tu na Dunaju; lepo številce stalno nameščenih, med temi največ uradnikov, — lep broj dijaštva — in po zimi cela kopa kostanjarjev in pomarančarjev — „Slovan povsod brate ima.“ Ko bi bili nekoliko bolj jedini, kaj bi lahko vse storili! „Patrijarhi“, kakor nazivljemo stalne slovenske Dunajčane, se sicer zbirajo po zimi po enkrat na mesec, da poslušajo, kaj jim ta ali oni čita ter da si potem vsestransko napijajo in drug drugega povzdigujejo v deveta nebesa. Včasih zapoje jim vmes mlada grla dijakov, včasih zaigra jim znani virtuoz na citrah — a to je vse. In še za to „imajo samo povabljeni vstop“ — kakor pri kakem liberalnem volilnem shodu; in zakaj? Da bi morda ne došel X., ki ne bi hotel pritrditi predsedniku, da „vsem iz srca govori“, ko hvali nedosežnost aforizmov, katerih pa nihče poslušal ni; — ali da se zabrani Y., ki nima toliko hlapčevstva v sebi, da bi mislil, da so oni „gospodje poslanci, ki s samim cesarjem govoré“, nezmotljivi v političnih vprašanjih — ali celo Z, ki se smeje vsej komediji.

Dijaštvo zopet je še vedno nekako razcepljeno: „mladenič“ in „stara hiša“, „Slovenijan“ in „Daničar“ in „divjak“ — vse je izolovano. — Kostanjarji zmrzujejo po voglih, po največ da jim kupi „starina pisatelj“ za groš kostanja in jih pri tem poprašuje po filologičnih razlikah ribniškega dijalekta ali pa po raznih jim znanih in neznanih vrazah in krivih verah. In vendar naj bi bilo vse drugače!

„Patrijarhi“ naj bi hvalevredne sestanke nadaljevali, a ti postanejo naj središče vsega Dunajskega izomikanega Slovenstva. To naj bode „salon“, kjer se razpravlja o važnih in znamenitih vprašanjih, tu naj se deluje, vspodbuja in poučuje, in naj se tu zlasti mladina pripravlja za bodoče delovanje v domovini. Čemu hvalisanje s frazami? Delujte raji v dejanju. Zato bo pa odmevala čast in priznanje

Vam tudi v domovini, posebno pa iz hvaležnih sre dijakov. Dijaki zopet naj se oklenejo jednega društva, a v njega sejah ne „igrajo parlament“ s praznimi „govorancami“ in brezvspešnimi debatami ali celo osebnimi polemikami. Literarni, znanstveni, muzikalni in drugi umestni podoseki ali klubi naj se vzdržé ali na novo zasnujejo. Prijateljska omizja provzročijo tesnejše združenje.

A kostanjarji? Zakaj bi se tudi za te ne zmenili, ne, ker so „petakarji“ in torej volilci, temveč ker so osameli rojaki. Tudi za te osnovala naj bi se v njih skupnih stanovanjih vsaj nekakošne čitalnice, s tem, da se jim priskrbé domači časopisi (iz druge roke) in posodijo slovenske knjige; gotovo ne bi izgubil nič na svoji veljavi „gospod“, ki bi se „ponižal“ do teh „plebejcev“ in jim jeden ali drugikat povedal to in ono iz zgodovine mesta, v katero so došli iskat si skromen zaslužek, ter jeden ali drugi pot kaki skupini od njih razkazal mestne znamenitosti.

Tako bi se Slovenci čutili kakor nekaka velika družina. Potem bi morda ne bilo težave, zanetiti med njimi ono pravo domorodno čustvo, ono slovansko zavest, ki je sedaj sicer v mnogih živa, v mnogih pa, žal, le malo ali nič ni razvita.

Slovenci okleniti bi se morali potem zlasti drugih Slovanov. Veliko število jih je, a tudi oni nimajo pravega središča. Zakaj bi mi ne postali vez, ki bi jih približala in zjediniła?

Čehov je na Dunaju največ, a tudi ti pogrešajo prave organizacije. Da bi bili vsi jedini — kolika moč in vpoštevavanja vredna stranka bi bili zlasti za časa srditih volilnih bojev! Kdo ve, ali bi se jim potem ne posrečilo, pridobiti si vsaj nekoliko onih malenkostnih prav, za katera se doslej potezajo tako brezvspešno? In ako uže ne tega, pridobili bi si pač za svojo živo narodno zavest priznanje tudi pri nasprotnikih. Baš v tem pogledu je velik razločeh med Čehom v njega domovini, kjer je najzavednejši, in na Dunaju, kjer je povsem apatičen. Tako pridete torej v metropolo, kdo vé, ali boste čutili kaj veselja in imeli kaj prilike za razno potrebno delo, kdo vé, ali bi dosegli kaj od zaželenega vsepa, — vsejedno pozdravljam Vas ter kličem Vam: „Dobro došli“. *Nepomuk.*

DOPISI.

S Kranjskega, mes. sept. (Drobno delo). Pri nas Slovencih je jako čudno; politika je prek in prek drobtinčarska, naši zastopniki se boré samo za malenkosti, in vse naše mišljenje tiči nizko pri mrvicah, in vendar je še toliko drobtinic, katere sramoté vse naše javno delovanje, to pa zato, ker smo premlačni, neodločni. Opozarjam le nekoliko, koliko je še drobnega neizvršenega dela.

Ko bi mi ne bili še tako mlačni, imele bi gotovo uže vse pošte na Slovenskem dvojezične pečate; izginili bi nemški in ital. napis s prodajalnici in sploh javnih prostorov, ne bi ostajala tujščina in se utrjevala zlasti po političnih uradih; ne bi po slovenskih krajih nastavljali tujih uradnikov pri sodiščih ter železniških uradih. To vse bi se zdelo boljše, ko bi mi bolj odločno neprenehoma zahtevali svojih pravic.

Kaka težava je, če pride kmet v sodnijo ali k glavarstvu ter se z uradnikom ne razume; kaka težava, če pride zemljemerec na kmete svet merit, in se s kmetom ne sporozumeta; koliko zmešnjav in stroškov sledi temu! Če pride ubogi slovenski prostak na železnico in zahteva v slovenskem jeziku vozni list, zadere se uradnik nad njim, ker ga ne razume, dostikrat ga tudi noče razumeti. Slovencem pa pohleven, molči in trpi!

Zlasti so pri železnicah nastavljeni večinoma Nemci ali nemškega mišljenja inženirji; delavci na progah in čuvaji so pa Slovenci;

koliko trpijo ne le samo zaradi tega, ker se z gospodom ne razumejo dobro, ampak tudi zaradi tega, ker so Slovenci.

In ko bi mi ne bili tako pohlevni, ali bi trpeli, da se ne rabijo pri poštah dvojezični pečati? Glejte poštarja na Bledu, ki ima tak pečat, a noče ga rabiti. Tudi, če se ne motim, je na Vrhnikih tak. Posnemajmo jih v njih trdovratnosti, kakor mi je znano, so se v Litiji za tak pečat borili dolgo časa, dobili so ga vendar naposled. Nasprotno so pa v Zagorju, kjer imajo več narodnih društev, in v Šmartnu bolj mehki, jim je pač vse jedno, ali je napis nemški ali dvojezični.

Naši slovenski trgovci so tudi mlačni. Ne gre jim od srca, napraviti le slovenske napise, bojijo se, da izostane kak zagrizen tuj kupec. Le naj skrbijo za dobro blago, tudi tujec pride kupovat. Skrbeli naj bi pa tudi, da bi ljudje, ki so pri njih v službi, govorili bolj pravilno, ne pa tako popačeno, da bole človeka ušesa.

Če pridemo v prodajalnice, pozdravijo nas večinoma na tujem jeziku; tu odgovorimo slovenski, in če govoré še dalje po tuje z nami, pojdemo vun in k drugemu trgovcu.

Pridemo v družbo desetih ali več slovensko razumečih, a če opazimo, da le jeden govori rajši po tuje, precej vsa družba v tujščini blebeče.

Le odločni bodimo, kjer gre za naše pravice, potem bo naš narod napredoval, naš krasni jezik se širil in priljubljeval, ter spoštovali nas bodo tudi naši nasprotniki.

Mokronoška.

Iz Rusije koncem jul.

Бѣда одна не ходитъ. Nar. pog.

Tako pravi ruska pogovorka, i redakcija svetovno znanega „Nov. Vremena“ izpituje (izkuša) vso grenkost te velike narodne istine.

Ni prešlo leto, i iz kroga njenih najgorših sotrudnikov ni stalo treh velesil: Leskova, Terpigorjeva i Djakova...

O prvih dveh priobčil je „Sl. Sv.“ kratke datice, iz kojih njegovi čitatelji morejo razvideti literarni pomen i smisel teh možakov peresa; Djakov pa je še le okolo 20. jul. umrl od solnčnega udara, ko se je kopal v jednom iz blagodatnih Odeških limanov (zaliv).

Aleksander Aleksandrovič je bil iz ujezdnega mesta Rževa, Sverske gubernije, kjer se je porodil 1845. leta. Kot sin kupca okončil je najprej Rževske šole, potem pa so ga poslali v Moskvo, v znamenito stroganovsko učilišče živopisja i vajanja, kjer se je pa učil le kaka 2—3 leta, ubežavši skoro od stroge discipline v Petrograjski tehnologični institut, katerega pa tudi ni završil. A v poslednjem učnem zavodu je prof. ruske slovesnosti — g. Potjehin — v netrpeljivem mladeniču probudil ljubezen k slovesnim naukom, i to bo ravno isti trenotek, ko je A. A. vstopil na pravo pot, na pot svojega prizvanja.

Svoje literaturne sposobnosti vadil je najprej v raznih Petrograjskih izdanih minorum gentium, katera so mu pa splačevala trud i znanje tako štedro, tako radodarno, da je moral pogostoma obedati (kositi) takoj na ulici za 5 kopejek!...

Nezadovoljnost samim saboj i vsem, kar se je delalo okolo njega, ideje 60. let zagnale so ga kot narodnega učitelja v jekaterinoslavsko gubernijo, kjer je tedaj šumel velik ruski liberalec po zapadnem kroju — Baron Korf.

Ali tudi Korf ni mogel zadostiti strastnim porivom mladeniča, i g. Djakov pobrisal jo je čez dobro leto v Harkov, kjer je postopil v nihilistično propagando kot učitelj v Olšanah. Iz Harkova pa je še pravodobno odnesel pete nazaj v Petrograd, kjer je postal podlistekar „Nov. Vr.“ v rokah g. Notoviča. Prvi njegov roman „Степные миссионеры“ mu materijalnega položaja ni popravil toliko, da bi pobotal se s svojo usodo, katera ga je sedaj uže vrgla v zamejni nihilistični prepad, v Švici, kjer se je v 76. l. zbirala vsa nihilistična ruska sodruga. A „veliki mojstri svojega dela“ so takoj sprevideli, da

g. Djakov ni njih gore list: slabo so mu verjeli, tem bolj, ker je njegova poetična priroda začela nedvomno protestovati proti tem zverskim instinktom, koji so na jeziku nihilistov imenovali se ideali gorše bodočnosti. Iz Švice jo je A. A. kmalu potegnul v Saksonijo, v Draždane, kjer je živel nekoliko časa od urokov (lekcij, ur), a od akademije dobil je zlato medaljo za prekrasno izvršeno akvarelo. V Švici je še pisal i porazumil se s Katkovim ter je v „Rusk. Věstn“ začel priobčevati prezanimive črtice iz raznih nihilističnih krogov pod psevdonimom „Незлобина“. Ko je torej l. 1875. vrnil se v Rusijo, odredila ga je kot svojega dopisnika redakcija „Mosk. Věd.“ v Srbijo, a potem v Bolgarijo. Nastopilo je burno vreme v ruski zgodovini 80. let. Ruska vlada je pod sabo izgubila trdno točko opore i sama ni vedela, kaj je bila dolžna delati. G. Djakova so prijeli ruski žandarji v Voločinsku ter so ga koj krepko i vestno pribrali kot nihilista važnega, kojemu predolgo niso mogli priti na sled. Ne bodi tedaj mogočne roke Katkova, katera je vzela pod svojo zaščito (ohrano) „strašno nevarnega agitatorja-nihilista“, A. A. bi morebiti bili odpravili v daljnjo Sibir ali pa bi mu z „vzvišenega mesta“ pokazali vse svetnike...

A. A. se je pred Bogom moral odpovedati od svojih zmot ter je na poroki Katkova postal glavni sotrudnik Čitovičevega „Beper-a“, kateremu je pa iz-za njegovega, če mi dovolite, radikalnega konservatizma kaj skoro odklenkalo... Pošlo je le nekaj tednov, i iz Londona piše nekdanji „Nezlobin“ v izdanih Katkovskih dopise, kateri so zamejno nihilistično propagando razkrili v vsem njenem „velikolepiju“... Nihilisti so A. A. hoteli po svojem „priškrniti“, pa odrinil jo je pravočasno v Petrograd ter je tukaj prevzel težki posel nedeljskega podlistekarja v sedanjem, Suvorovskem „Nov. Vr.“, v kojem zvanju je zaslala ga nenadna neizbežna smrt...

Take so površne črtice življenja Aleksandra Aleksandroviča Djakova. Ni treba mnogo prozornosti, tudi navadni smrtni um more razvideti, da je bilo življenje A. A. „križev pot“ v istinitem pomenu besede. Djakov je pisal v „Nov. Vr.“ pod psevdonimom „Žitelja“. Kdor ga ni poznal osebno, si tega psevdonima pač ni mogel prav resnično iztolmačiti; kdor pa je poznal njegovo osebno „karijero“, temu ni bilo trudno razumeti si istiniti pomen te besede. Slovenščina „Žitelju“ nima para, tudi nemščina ne more popolnoma prevesti „Žitelja“; kajti njen „Weltmann“ ali „Weltbürger“ ni to, kar je ruski „Žitelj“, a o kakem „Einwohner“ ali „Bewohner“, „prebivalcu“ ali „stanovalcu“ i pomina biti ne more i ne sme! Kaj torej pomeni ruski, novovremenski „Žitelj“? Naš odgovor bo idem per idem, to se pravi: „Žitelj“ bo to, kar nam pripoveduje o Djakovem njegov životopis, njegovo življenje, katero je pa le pravi „križev pot... Duh „Žitelja“ pa je vek svoj plapolal od ognja nebeškega, po nemški-slovenski, po ruski-slovenski pa: ognjem nebeškim, kojega niso mogle zadušiti nikoje peklenške sile... A „по мощности и оригинальности таланта А. А., безъ сомнѣнія, не уступааетъ никому изъ тѣхъ своихъ современниковъ, которые выступили одновременно съ нимъ на беллетристическое поприще“. Povprašajte navadnega, srednjega, čitatelja „Nov. Vr.“, katerega sotrudnika novovremenskega ljubi najbolj, i po mojem 99% mora vsklikniti: „Žitelja“, „Žitelja“... da pa še Atavo... Ni tega, ni drugega več ni, kakó žal, kakó žal, da

Бѣда никогда одна не идетъ —
Всегда за собою другою ведетъ...

B. Tvorcov.

Ruske drobtinice.

Съ міру по птицѣ, голухому рубаха.

Na cerkveno-župne šole pazil je rad uže Aleksander III., dajoč jim podporo, sedaj pa je Nikolaj II. odredil v isti namen 700 tisoč r. V zvezi s tem je povečala država nedavno podporo župnemu svetenstvu na 3 mil. r.

Dolgo vrsto let slišali smo, da so finski prebivalci neprijazni ruskemu jeziku, kar, seveda, Rusom ni moglo biti pravo. Sedaj pa javljajo, da se vedno dalje širi prepričanje Finov o potrebi znanja drž. ruskega jezika, in za to skrbe, da se otroci uče temu jeziku.

Car je potrdil „*Мушнѣ росуд. совѣта*“ o nadzoru nad bankirskimi pisarnicami in menjalicami, tako da jih bodo lahko nadzirali brez predhodnega objasnila od strani bank. Vse, kar najdejo preiskovalci v teh bankah, priobčujejo finanč. ministru.

Pripravlja se zanimiva reforma prisilnih prodaj na dražbi. Neredko se dogaja, da npr. hišnemu posestniku na dražbi prodajo hišo pod pravo ceno, in da upnik sam ureja vse tako, da na dražbi nima konkurentov, pa hišo kupuje sam, ali pa pošilja mesto sebe kupca. Poročajo sedaj, da taka prodaja pod ceno ne bo dovoljena, ako predmet (npr. hiša) tečajem let iz dohodkov more pokriti dolg na sebi. V tem slučaju postavi se uprava kakor se stavi pri trgovskem sodišču nad imetkom kupca, ki ne more plačati. Iz dohodkov hiše torej posestnik nekaj let ne bo dobival nič, po tem pa mu bo hiša bez dolgov.

N. I. Kostomarov, znani zgodovinar, bil je svoj čas slavljén posebu za federativne težnje, npr. glede maloruskega plemena, za véasih rezko kritiko moskovskih vladarjev, npr. Dmitrija Donskega, zmagovalca na Kulikovem polju in za besede, po katerih so mislili, da je K. bezverec. Njegov prijatelj Palimpsestov pa ga brani in posebno iztiče in dokazuje s pismi, da je K. bil globoko verujoč človek. Bogoslovna vprašanja so ga jako zanimala, in versko prepričanje je izjavjal odkrito, če so ga vprašali o tem.

Dopisnik „*Mosk. Ved.*“ piše jako laskavo (v podlisteku št. 184.) o sedanjem Dunaju. Videl ga je bil prvokrat pred „*krachom*“: tedaj mu se ni dopala oholost hitro obogatevših raznih borznih igralcev, sedaj pa je Dunaj postal solidnejši in zares eleganten, morda tudi za to, ker se je prebivalstvo jako izpremenilo. Prebivalci so opustili prejšnjo strast za lehkim dobičkom in so postali opet — dobrodušni Dumajcani. Dopisnik opaza, da je nad 300 tisoč Slovanov v naši pridonajski stolici. Življenje je udobno in ceneje, nego v Petrogradu ali v Moskvi in tudi prijetno. Posebno iztiče dopisnik skrb za otroke in ljubezen občinstva za nje: oni se veselje in skačejo po ulicah in po parkih, kakor si želje. Sam Dunaj in razna društva pa skrbe celó za slabe in bolne otroke, ter jih pošiljajo iz mesta na sveži zrak na nekaj dnij jedne, po tem pa druge. Šol je mnogo in vrača se tudi verski duh. Dop. hvali tudi razvitje obrtnih šol v naši drž. polovici; posebno pa so ga očarali prebogati muzeji, v katerih so nakopčili naši vladarji znanstvena bogatstva raznih vekov in dežel. (Dopisnik je prezrl silno pomnoženje židovskega naseljenja in močnega vsestranskega vpliva, ki ga kaže Židovstvo na Dunaju; za to je treba jemati tudi „solidnost“ v ožih mejah. Op. ur.)

V štev. 189. „*Mosk. Ved.*“ t. I. čitamo članek Oljge Novikove: Новая волна (val). Najpreje omenja poraz angleških liberalov, med njimi tudi jako vplivnih. Konservativci so uže izjavili, da se ne brigajo za Armenijo, in Rusija bi se bila vjela, ko bi bila zanašala se na pomoč Anglije v borbi za turške kristijane: „najponosnejši ustavno vladajoči možje prevračajo se v žalosne rabe ljudskih množic (репу)“

Zanimivo je, kar piše v isti št. dopisnik iz Varšave o Židih, ki so morali zapustiti ruske kraje, ker niso imeli domovinske pravice. Oni so precej bogati in v „zap. gubernijah“ osnovali so tudi tvornice, vedó jih solidno ter silijo sorodiče in Poljake — na solidnost. Porusili pa so se tako, da govore med seboj ruski, čitajo ruske knjige ter branijo rusko stvar. Dopisnik pravi, da jedino v tem slučaju bi mogli ti Židje biti koristni Rusom. Ali ob jednem izjavlja, da treba paziti na nje, da ne bi vse kupčije zgrabili v svoje roke, seveda na svojo, ne rusko korist.

Шестъ лѣтъ въ домѣ графа Л. Н. Толстара. Записка г-жи Анны Сейронъ. Переводъ съ нѣмецкаго. Спб. 1895 г. — Kako zelo se zanimajo za znamenitega ruskega pisatelja, dokazuje to, da je ta knjižica bila skoro vsa razprodana prvi dan, ko je izšla. Pisateljica, rojena Nemka iz Badena, preživela je 25 let v Rusiji, a zadnjih 6 v hiši gr. L. N. Tolstega. Ko je bil Tolstoj 1850. l. še samec, izkušalo ga je vino, ženske in kvarte. Od tega časa ostalo je mnogo napisanega, kar je po tem grofova žena našla med pokvarjenim dragim krznom. V hiši gospodoval je v občé nered. Perica je pripravljala škrob v srebrni posodi, a grof je jedel iz tega, kar je bilo pri roki. Ko se je oženil, bil je v hiši red in obilje. A grofa je napadla strast za svinje bez ščetine, pa le na kratek čas: vnel se je kmalu za krave, po tem za kokoši, nazadnje pa se je del na obdelovanje zemljišč in na skrb za gozde. Zabavljal se je pa največ

lovom. Tu je pisal lepo povest „Семейное счастье“. Veliko posestvo si je grof kupil v Samarški guberniji za denarje, ki jih je dobil od „Vojne in mira“, drugo veliko posedevano posestvo in Jasna poljana, kjer jo živi, dajali so komaj 5 tisoč r. dohodka, trokov pa je bilo 14. Življenje ni bilo lahko. Posebno radi odgoje otrok kupili so v Moskvi za 37.000 stari gospodski dom s vrtom. Tu je pisateljica prvi krat videla grofa. Tukaj je živel grof 2 leti in potem pa šel v Jasno poljano, kjer ga ni poznal nikdor, kar mu je bilo jako drago. Znano je, da T. sam tudi orje. Oral je tudi, ko so mu otekli nogi tako dolgo, da so mu morali ranocelnika poklicati iz Moskve. Operacijo je prestal junaški, ali po tem je strašno trpel in časi glasno kričal. Ucil se je tu nogovnice plesti in šiti na križ. Tu je napisal znamenito dramo „Взвѣстъ тьмъ“. Končavši jo, poklical je nekaj kmetov ter jo prečital. Dva sta se smejala slušaje najbolj tragična mesta. To je v kratkem vsebina prvih 4 poglavij. Vseh je nad 30 in r. kritika pravi, da niso jako zanimiva.

C.

RAZGLAD PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Goriško. Pol. društvo „Sloga“ je postavilo za dež. zbor naslednje kandidate, ki so: a) v kmečkih občinah na Tolminkem: dr. Ant. Gregorčič, drž. poslanec; Ivan Lapanja, zemljemerec in posestnik v Kobaridu; b) v Goriški okolici: Bl. Grča, župnik v Šempasu; Ivan Berbuč, prof. v Gorici; c) v volilni skupini trgov in obrtnih krajev: dr. Henrik Tuma, c. k. sodni pristav v Gorici; na Krasu: Alojzij Štrekelj, veleposestnik in izsolani strokovnjak v kmetijstvu, ter dr. Otokar Rybář, odvetnik v Sežani. Poslednja dva je odločil volilski shod, ki ga je sezval dr. Gregorčič Nabrežino. Došla sta bila na shod tudi prof. Alfred Coronini, drž. posl., in dr. Aleksij Rojic, dež. poslanec. Bode pa še jeden tak shod v Sežani, ker, kakor se kaže, je to za Kras potrebno.

Dr. Gregorčič je Nabrežini dokazoval, kakó hočejo ital. poslanci v dež. zboru goriškem doseči velikanske vsote za Furlanijo, v tem ko privoljujejo le malenkosti za $\frac{2}{3}$ slovenskega, mnogo potrebnjšega naseljenja. Dotaknil se je tudi slučajja nove vlade. Rekel je: Toliko je gotovo, da v novi vladi ne bodo mogli prezirati Slovanov; minuli so časi, ko je bilo možno vladati brez Slovanov in proti Slovanom. Tudi nam Slovincem, dasi smo majhen narod, bode izpregovoriti važno besedo o sestavljanju nove vlade. Nas Slovincem bodoča nova vlada nikakor ne bode mogla prezreti, kajti i mi smo del stranke, glede katere mora nastojati vlada, da ostane ž njo v dobrih odnošajih.

Ta odstavek poročila smo doslovno posneli iz „Edinosti“. Gregorčičeve besede kažejo po tem, da slovenski poslanci — tudi Ferjančičevi tovariši, h katerim spada tudi dr. Gregorčič — se uže pozitivno prištevajo v skupnosti kot poseben del Hohenwartovega kluba. To je tužno; opozarjamo v ostalem na pojasnila v uvodnem članku.

Nemško kolesarsko društvo v Ljubljani, ki je letos, ako se ne motimo, slavilo svojo 10 letnico, izdalo je zažipot po Kranjskem in Primorskem, lepo ilustriranega vodnika z vsemi kolesarjem potrebnimi in važnimi podatki o cestah itd. — To bi bilo samo na sebi priznanja in hvale vredno — ali čujte! Ta knjiga ne dobiva se v knjigotrstvu, ona je izključno dar vsem avstr. nemškimi kolesarjem, in se jim torej dostavi po dotičnih društvi. To samo na sebi je velika generoznost, proti kateri ne bi imeli ničesar; da bi si poleg tega knjigo lahko kupil tudi kak slovanski kolesar — tega pa Bog varuj! To se je moralo prepričati; obisk Slovanom v naše kraje moral se je otežkočiti, obisk Nemcem po olajšati! A čujte!

Troškov za knjigo, za dar nemškim bratom niso pokrili iz lastnega žepa; ne, vse poplačala jim je kranjska hranilnica v Ljubljani, v katero se steka največ slovenski denar. In baš to je infamija, kakoršne bi zastoj iskal drugod, s slovenskim denarjem zalaga se knjiga, dar tujcem, ki mora biti nedostopna sorodnim narodom. Zaničevani Slovenec naj plačuje nemško generoznost, za to je še dober, a drugače ni niti v lastni deželi vpoštevani.

F. G.

V „Miru“ Celovškem je v 25. št. od 10. sept. t. l. z Dunaja priobčen članek „Rusija in zahodni Slovani“. V njem je toliko napak in krivih trditvev, da je pač videti, kakor da bi bil kak Neslovan, kak renegat ali kak Poljak speljal na led pohlevno glasilo koroških Slovencev. Če je urednik z zavestjo sprejel ta spis, pomilujemo ga, z druge strani pa jako obžalujemo, da se poučuje preprosti slovenski narod v smislu najhujših ne le slovenskih, temoč v obče slovanskih sovražnikov. Kam pridemo, če bodo nas i nadalje poučevali takó, kakor si želé v kakem židovskem podkupljenem pressbureau! Citatelji naši naj primerjajo slovanski kulturni program in pa „Mirov“ dopis, pa bodo videli, na kake limanice se je vjel ta list.

Slovenskim drž. poslancem po vsej sili priporočajo od neke strani sosebno na Štirskem, naj bi se celotno združili z nemškimi konservativci. Taki politiki ne pomislijo, da bode v bodočih zasedanjih ravno Hohenwartov klub kriv, da ne pride do nikake odločilne izpremembe ne gledé na pogodbo z Oggersko, ne glede na volilno reformo in ne gledé na pravo izvršenje narodne enakopravnosti. Najprej bi bila potrebna skupna opozicija, ki bi dosegla brez drugih zaveznikov povoljnih zagotovil glede na navedene točke i še le potem bi bilo treba iskati zaveznikov, a ti bi se potem pogajali, v tem ko ostanemo večni prosjaki in zavisni od milosti plemstva in nemških konservativcev v Hohenw. klubu. Slovenske zastopnike siliti v Hohenw. klub pomenja, Slovence storiti sokrive vsega tega, kar se namerja izvršiti in opustiti sosebno leta 1896. Celje je menda nekaterim štirskim politikom zmešalo še bolj glave, nego so bili itak oportunistički poprej.

b) ostali slovanski svet.

Cesar Fran Josip je prebival nekaj dnij v Velikonemčiji in si je pri Stetinu ogledoval velike vaje nemškega vojaštva. Bil je oduševljeno sprejet, kamor je došel; pri odhodu je odlikoval z velikimi redi nekaj večih nemških dostojanstvenikov.

Nadvojvoda Ladislav, sin nadvojvode Josipa, ponesrečil se je na lovu in je čez malo dnij po velikih mukah umrl. Spravili so njegove ostanke v Budimpešti. Žalost v cesarskem domu je toliko večja, ko je pokojnik bil čvrst mladenič.

Grof K. Badeni, namestnik gališki, kakor trdijo, spravlju že svoje pohoštvo na Dunaj, in to bi bil dokaz, da za trdno stopi novemu ministerstvu na čelo. Odpotoval je tudi v Prago, kjer se je razgovarjal z namestnikom gr. F. Thunom. Namestniki so sezvani na Dunaj, kjer bode gr. Badeni dne 14. razgovarjal se o osebah in programu novega ministerstva. Nemška levica se mu vsiljuje kot dobra pomočnica in zaveznica ter se mu jako laska radi tega. Vodje nemške levice so se danes sešli na Dunaju, da bi se posovetovali, pod kakimi uslovji nastopijo nasproti novi vladi. O Badeniju pa trdijo, da v resnici hoče počakati še, da se završe volitve v Dunajski mestni svet. Če propade filosemitiska ali židovsko-liberalna stranka, bode seveda gr. Badeni računil

drugače pri izbiranju ministrov in pri postavljanju programa. Kajti propad liberalcev v sovetu prestolnega mesta bi pomenjal v obče poraz nemške levice; število njenih državnozbornih členov se itak jako krči.

Dunaj. Volitve v mestni svet bodo: za III. vol. razred 17. sept., event. ože volitve 21.; za II. v. r. 23., ože volitve 25. sept., in za I. r. 26., oziroma 30. sept. Sumničenje antisemitov, da bi se bili dali Čehi vjeti od liberalne stranke, n. pr. za 20.000 gld., morali so isti antisemiti preklicati. To sumničenje in vedenje nasproti Čehom v obče škoduje antisemitom pri Dunajskih Čehih; ti so se odločili dati svoje glasove svojim kandidatom, dasi vedo, da ne proderejo v nobenem okraju. Vsekakor je škoda, da je nastalo navskrižje med kršč. antisemiti in Čehi, ker je to le na dobiček nemški levici; sicer se zatrdno nadejajo zmage antisemiti, kljubu temu, da liberalci porablajo prav umazana sredstva v denarju, in da terorizirajo od kapitalistov zavisne male obrtnike in trgovce. Antisemiti niti ne vedo vsega, kar so uže dolgo liberalci pripravljali za volitve; po volitvah razkrije se mnogokaj. No, prijatelji in neprijatelji želé in morajo želeli antisemitom zmago, in da bi mogli ti prav porabiti to zmago. Zmaga antisemitska bi izvestno vplivala tudi na občo politiko naše države, in to bi ne moglo dovajati do hujšega položaja, nego je sedanje gledé na negospodovalne narode.

Na Dunaju dovolila se je dvorana stare mestne hiše za akademična predavanja za dame v uporabo po dvakrat na teden.

Na Dunaju so v teku jednega meseca bile tri potrotne obravnave proti časnikarjem, jedna proti socialnemu, jedna proti liberalnemu, jedna proti antisemitskemu, — vselej bili so oproščeni. Nova ministerska naredba prinesla je torej vendar več svobode tisku in prepreči zaplembe iz neznatnih vzrokov.

Češko. V Litomišlu je govoril pred svojimi volilci posl. drž. posl. Gustav Eim o sedanjem položaju. Rekel je, da, naj nastopi gr. Badeni ali gr. Thun vlado, češka pozicija je jasna: dokler se v smislu Nimburškega shoda ne položijo osnove k spravi s češkim narodom, ne more biti govora o kakem vstopu v vladno večino. Ako pa se kedaj pokaže taka situacija, stopijo poslanci pred volilce, in narod naj potem razsodi. Za sedaj pa naj volilci vstrajajo v neporušni, odločni in razumni opoziciji, cesto katere so nastopili. — Čeških veteranov se je bilo zbralo 10.000 k razstavi. Sklenili so, da bodo nosili uniformo po občanskem kroju prirejeno; prijeli so črno čamaro z majhnim črnim klobukom. „Čas“ pa pravi, da duh veteranov naj bi postal drug. A „Deutsche Ztg.“ ovaja sklep veteranov gledé na uniformo.

„Prodana nevesta“ pevala se bode 25. septembra v Pragi tristočetrdesetkrat. Ta velikanski uspeh doseglo je to izborna delo v 29 letih (prva predstava bila je v Pragi 1866).

Odlomki nove opere Foersterjeve „Gorenjski slavček“ svirali so se v Praški razstavi.

„Vyšehrad“, izvrsten češki tednik Praški, vsled posebnega člana o izjemnem stanju ne sme več izhajati. Zadel je list ista usoda, kakor ondan novi tednik „České Noviny“.

Praga. V sredo večer je pripeljal poseben vlak slovenske goste na narodopisno razstavo. Peljali so se preko Dunaja, kjer so bili ostali čez noč in so bili na večer pri dohodu sprejeti v Slovanski Besedi. Na postajah od Dunaja do Prage so jih Čehoslovani pozdravljali sosebno

v Brnu, v Češki Trebovi, v Chocni, Kolinu in Češkem Brodu. V Pragi je blizu postaje na glavnih ulicah goste pričakovalo na tisoče ljudi. Prišli so takoj v Meščansko Besedo, kjer so se vrstile različne zdravice. Med udeležniki je tudi več svečnikov in okolo 30 žensk. Deseterica deklet iz Šiške pri Ljubljani prišla je v narodnem kroju, ki je po svoji vkusnosti in lepoti jako razradostila Čeha, ko so se dekleta prikazale takoj na večer v Meščanski Besedi. Na čelu slovenskim udeležnikom so, kakor znano, ravnatelj g. Iv. Hribar, dr. Majaron in g. Anton Trstenjak. Udeležniki so s Kranjskega, Štirskega, Primorskega. Vtisi bodo izvestno razni in tudi globoki. Čehi znajo Slovane in posebnosti tudi Slovence pozdravljati in njih srca pridobivati. Nadejamo se, da udeležniki sami bodo preobračali mišljenje na bolje, kar se dostaja vrednosti in pomena izdelkov in tvoreb slovanske kulture. Naj bi vsled tega obiska začela boljša doba na Slovenskem za razvoj slovanske kulture!

Razstavo je doslej obiskalo okolo 1.500.000 ljudi. Vlaki se posebnost sedaj množijo in dovažajo obiskovalce iz raznih krajev, najbolj s Češkega. Razstavi so podaljšali obrok do 21. oktobra, in nadejajo se, da dotlej obišče razstavo 2 milijona ljudi. Ta nada, kakor kaže vse, se tudi izpolni.

Shod prijateljev češkoslovanskega narodopisa bode 27. septembra. Sklepali bodo o ohranjenju češkoslovanskega razstavnega nasledstva (dedščine) in pa o Narodopisnem muzeju češkoslovanskem.

Stavbe razstavne, kolikor se dajo ohraniti, gledali bodo, da se ne razdenejo, temveč pridržé za bodoče potrebe.

Morava. „Čas“ piše doslovno: „Od glada, mora in vojne reši nas Gospod! je mnogokrat molil nadbiskup Olomuški Kohn v litanijah, in vendar je k oslavi Sedanske bitve odločil za del svoje dieceze v Prusiji: „Dne 1. sept. naj se vrše v vseh cerkvah slavne službe božje, poprej pa naj se vrši Tedeum. V predvečer naj se povsod v cerkvah zvoni pol ure.“ Ker ima avstrijski biskup kos dieceze v Prusiji, daje oslavljeni prusko zmago.“

Brno. Dne 12. sept. 1871 je bil razglašen znameniti kraljevi reskript. Čehi skušajo vsako leto proslavljati ta znameniti akt cesarja Frana Josipa. Takó je bilo tudi češko polit. društvo v Brnu sezvalo veliki občni shod v dan 12. sept. Policijsko ravnateljstvo je pa shod zabranilo z odlokom, v katerem pravi: Državno pravo češko se razteza jedino na koronno zemljo češko, h kateri Morava po veljavnem državnem pravu avstrijskem ne pripada, in preseza torej razgovor o državnem pravu češkem obseg delovanja polit. društva. Proti tej prepovedi bodo ugovarjali. „Nar. Listy“ pravijo, da argumentacija Brnskega redarstvenega ravnateljstva je originalna, o kateri zve ne samo češkoslovanski, ampak tudi širši svet. „Nar. Listy“ kažejo nato, da ni nikakega avstrijskega drž. prava; o tem ne ve zgodovina ničesar; avstrijske države da ni, temveč le avstro-ogerska monarhija. Da se rabi sedaj naslov država avstrijska, to je res, ali to ni utrjeno v zakonih, in pojem „Avstrija“ obseza več nego cislitavske kraljevine in dežele, on obseza vso Habsburško monarhijo. Pravilno je govoriti le o novodobnem ustavnem pravu zemelj neogerskih, katero sloni na oktobrovem diplomu, na patentih februarjskih in na decembrovcu. Diplom oktobrov pa se izrecno sezivlja na Pragmatiško sankcijo od l. 1713 in na stara historiška prava posamičnih kraljestev in dežel. In patent februarjski pravi, da soobseg teh starih osnovnih zakonov v zravnanju z novimi

zakoni ima stvariti osnovo državnopravnih razmer države. Pragmatiška sankcija je priznala prava kraljestva češkega, in ta prava obsežajo nerazdelnost zemelj korone češke, t. j. Češke, Morave, Silezije. Dosledno so do l. 1836, do poslednjega koronanja, moravski stanovi pošiljali deputacije v poklanjanje kralju češkemu, kateri ima jedino odtod pravo k vladanju Morave, da je kralj češki. „Nar. Listy“ menijo, da bodo to uvaževali tisti, ki so prepovedali obči shod Brnskega češkega pol. društva.

Sileško. Gališki zavodi in korporacije so spravili denarja doslej za 20 stipendij v podporo učencem na zasebni poljski gimnaziji v Tešinu. Nemški listi napovedujejo Poljakom boj, češ, da nemške stranke odslej ne bodo mogle hoditi skupej s Poljaki kakor doslej; očitajo tudi poljskemu klubu, da se ne ustavlja „radikalnim“ življenjem, ki so po vsej sili zasadi poljsko gimnazijo v Sileško, kjer je doslej vladal narodnostni „mir.“

Hrvatsko. V Zagrebu ste se pravaška in narodna nezavisna stranka posovetovali v avtonomnem klubu o občinskih volitvah. Pravaši pa so sklenili, da hočejo postopati samostalno ter da se ne morejo dogovarjati z nezavisno stranko. Vsled tega se je razrušil avtonomni klub.

Senjskim biskupom imenovan je letošnji rektor hrv. vseučilišča dr. Ant. Jaroslav Maurović. Tudi Senjska biskupska stolica je bila dolgo časa prazna.

Tamburice pridobile so si tudi v tujini priznanje in prijatelje. Hrv. tamb. zbor „Sloga“, ki gostuje uže drugo leto po Nemčiji in igra po velikih mestih v najboljših etablissementih, imel je v Hamburgu svoj koncert in proizvajal med drugim tudi vso fantazijo Mascagnijeve opere „Cavalleria rusticana“ med velikim oduševljenjem poslušalcev.

V Zagrebu otvorijo novo gledališče. Dosedanji zasluzni intendant pl. Miletić poverjen je zopet z vodstvom gledališča; skrbel bode za predstavo najboljših domačih in tujih dram, oper, operete in baleta. — V starem gledališču namerjana predstava v slovo: Prolog Strozzijev in Kukuljevičeva narodna igra „Juvan in Sofija“ — zabranjena je bila zaradi nevarnosti stare stavbe. G. Tertnik, naš rojak, ki je odslej angažovan na operi v Draždanih, namerja prirediti v Zagrebu koncert. —

Naš rojak g. Pogačnik priljubil se je kot operni pevec v Frankobrodu (pod imenom Naval) izredno občinstvu, kar je jasno dokazala predstava v slovo, ker je odslej angažovan v Berlinu. — Naš rojak g. Bučar pride kot operni pevec v Lipsijo. — Ako še omenimo Dunajskega opernega peva, g. Weigleina, vidimo, kako lepo vspevajo na umetniškem polju naši rojaki v tujini.

y 3.

Dalmacija. Tu je radi deželnozborskih volitev huda borba, ker so si nasprotni Hrvati med seboj, namreč pravaši in narodnjaki, potem Srbi in Italijani, obračaje se proti Hrvatom. Dne 7. sept. so bile volitve na kmetih, kjer so izvolili 3 pravaše, 7 Srbov in 10 narodnjakov. Za poslednje, ki so oportunisti, je delovala tudi vlada.

Umrli je Voinović, člen gospodoske zbornice in predsednik dež. zbora dalmatinskega. Imel je 62 let.

Slovaki. Madjari so uvedli najprej v cerkev ogerških Malorusov madjarski jezik. Slovakom hočeje vzeti cerkveno avtonomijo tudi v evangeljski cerkvi. Preddunavski evangeljski distrikt (biskupstvo), kateri obsega slovaško naseljenje, hočeje Madjari po vsej sili razdeliti tako, da bi prišli ti deli distrikta k madjarskim distriktom. Slovaki pa se upirajo s skrajno opozicijo.

Srbija. Ministerstvo Novakovićevo je sovetovalo kralju Aleksandru, naj napoti očeta Milana, da bi se ne vrnil v Srbijo, ker obtežuje urejenje notranjega položaja. To je tudi Milan izprevidel in ostane vsaj sedaj, zunaj Srbije.

Bolgarska. Še vedno trdijo, da Rusija bi se sporazumela z Bolgarsko, ko bi bil Boris, sin Koburžanov, pravoslaven. Cankov, kakor porča „N. f. P.“ pravi med drugim: Naš narod je sedaj ruskega duha. Jedino tepeci morejo govoriti o nagnenju Romunije, Grške in Srbije k trozvezi; v odločilnem trenutku krenejo vsi balkanski narodi na rusko stran. Rusija ima bezsporno pravo držati se Berolinskega traktata. Njej gre po pravici prvi glas o vseh vprašanjih, dostajajočih se Bolgarske. Jaz sem prěmo sovetoval princu Ferdinandu, da bi dal prekrstiti svojega sina v pravoslavno vero, da bi on postal Bolgar. Razun tega je potrebno, da bi bolgarska politika soglasovala s cilji Rusije. Ko bode vse to, Rusija more priznati princa. . .

Turčija očita Bolgarski, da ona pošilja vojakov itd. v Makedonijo, da se tam pojavljajo nemiri.

Rusija. Nemški kancelar knez Hohenlohe je šel urejat v Rusijo stvari radi svojih posestev; prišel je tudi v Petrograd, kjer je dal pojedino njemu na čast zunanji minister knez Lobanov. Hohenlohe je bil tudi v avdijenciji pri carju Nikolaju, in temu dogodku pripisuje politiško važnost.

Na Nemškem sicer še ni cesar Viljem II poslal svoje garde v boj proti socialistom, kakor je to napovedal v svojem „sedanskem“ govoru, pač pa so pričeli pridno konfiskovati liste in devati urednike v zapor. Taka usoda zadela je Berolinski „Vorwärts“ — „Socialdemokratisches Volksblatt“ in Lipsijsko „Volksstimme“. — Kaj dosežejo s tem?

Francija. V isti čas, ko so se vršile velike vojaške vaje na Nemškem, vršile so se tudi v Franciji. Pri francoskih manovrah je bil ruski znameniti general Dragornirov, katerega odlikuje seosebno predsednik republike, Faure. Na strani poslednjega je Dragomirov ogledoval vojaške vaje. To kaže vedno večje utrjenje prijateljskih odnošajev med Francijo in Rusijo.

Zmago pri Sedanu (petindvajsetletnico) slavili so po Nemškem in tudi pri nas. — Ljubljanski nemški „turnverein“ zbral je svoje pristaše v kazini, slaboznani pragerman drd. Janesch imel je navdušen slavnostni govor, in nato prepevala se je „Die Wacht am Rhein“. Poročila o tej proslavi doposlala so se v nemške liste, da se tem bolj razglasi rodoljubnost naših nemčurjev. Radi bi vedeli, koliko vika in denuncijacij o veleizdajstvu bi slišali, ko bi prišlo n. pr. kakemu sokolskemu društvu na misel, slaviti, recimo, dan zmage pri Plevni? y 3.

Državni dolgovi, proračunjeni na nemških markah. Francija ima 24.759 milijonov dolgov, tako da pride na vsakega človeka 640 marek; Anglija 13.447 mil. (345 na človeka); Italija 9954 mil. (300); Nemčija 13.121 (260); od teh pripada na skupno cesarstvo 1744 mil. in napojedine nemške države skupno 11380 mil.; Rusija 14.895 mil. (123), Portugalsko 3133 mil. (600); Grško 760

mil. (300), itd. Vsa Evropa ima okolo 110.000 mil.; če računimo obresti po 3%, znašajo na leto okolo 3850 mil. marek. V 30 letih bi prišlo takó daleč, da bi morali delati samo za obresti; za drugo bi ne ostalo nič.

KNJIŽEVNOST.

Starohrvatska Prosvjeta. Glasilo hrvatskoga starinar-skog društva u Kninu. God. I. br. 3. Sadržaj: Starobosenski natpisi u Bosni i Hercegovini itd. — Nekoliko ulomaka lezená, plutejâ, vratnih pragova i lukova sa starohrvatske bazilike sv. Marije u Biskupiji kod Knina. Frano Radić. Sa slikom. — Starohrvatsko groblje sa polusrušenom crkvom sv. Spasa u Cetini. — Izvješće o radu hrvatskog starinar-skog društva u obće, a napose o kršćanskim starinama do sada otkrivenim i objelodanjenim u Dalmaciji, osim Solina, Bosni-Hercegovini, Hrvatskoj, Slavoniji i Istri. Izvještaj upraviteljstva Hrvatskoga starinarskoga društva u Kninu o društvenom radu i napredku. — Razne vjesti, Bibliografija. — Navedli smo samo nekoliko razprav iz tega zvezka. To izdanje izhaja 4 krat na leto in stoji na leto 8 koron. Naročnina se pošilja upravništvu društva v Knin.

Rozhledy socialni, politicke a literarni imaju v č. 11. med drugim: Fr. Šalda: Těžká kniha. — Jos. Pelel: Studium žen. Z nejmladší poesie. itd. Ti Rozhledy so v vsaki št. polni raznovrstne kritike in pozitivne pouka, stojé na 1/4 l. 1-30 kr., vse l. 5-10 gld.; naročnina se pošilja v Chrudim na Češko.

Naše Doba. Revue pro vědu, umení a život socialni. Vydavatel dr. Jos. Laichter, redaktor prof. dr. T. G. Masaryk. Seš. 11. obseza: K šestému červenci. (Naše obrozeni a naše reformace). Z obora obecného školství. (Učitelstvo). Ženská otazká a její slovanská spisovatelka. (Eliza Orzeszkowa.) Piše Leon Wasilewski. — Narodopisna výstava českoslovanská. Piše J. Jakubec. — Potem različni razgledi. Izhaja v Pragi in stoji 1/4 l. 1-80, vse leto 7-10 gld.

Přehled českých dat v pořádku chronologickém. Dumek-Volinský. Nakl. A. Storch a v Praze.

Памяти Павла Юсифа Шафарика. Рѣчь произнесенная проф. П. А. Кулаковскимъ въ торжественномъ за-сѣданіи Славянскаго Бл. Общества 11 мая 1895 года. С.-Петербургъ. Срп. 18, цѣна 20 коп. Z znanstveno objektivnostjo podani govor je tu posebe natisnen v lepi brošurici.

La Bosnie-Herzégovine au seul du XXme siècle. Communication faite au VIme Congres international de Géographie de Londres. Henry Moser. London SW. 1895. Avtor je čital svojo, tu naznanjeno razpravo na VI. mednarodnem kongresu v Londonu. Primerja položnje Bosne in Hercegovine s statističnimi podatki.

Opomnja uredništva in upravništva. Priloga, ker se ni mogla izvršiti to pot, pride zopet z bodočo številko.

Bliža se poslednje četvrtletje; zato prosimo vljudno, da se naročnina obnovi pravočasno. Tržaške naročnike, kateri so nam dolžni uže dalje časa, prosimo, naj bi se vendar spomnili svoje dolžnosti.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja vsak petek na 8 straneh, slučajno s prilogami. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 12 kr. — *Zunaj Avstro-Ogerske* na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), VII. Hofstallstrasse, Nr. 5.